

mákkal és az aránylag nagyon enyhe és kibírható — (már tudniillik a tőkésnek kibírható) — egészségügyi ellenőrzés is élvezhetetlennek minősítené esetleg, — akkor jön a cég vezetőségének a jószíve.

Ez a vágóhidakon finomodott nagy szív nem tudja nézni, hogy ezreknek és ezreknek soha sem telik húsrá, — tehát szétosztatja a cég vezetősége a szegények között a miazmás, ehetetlen, tartatatlan húsárút.

A szemérmesebb szegények, akik már megúnták a zárdák és plébániák mosogatóvizet lötyteit és azok, akik nem mernek ellátatlan-segélyt követelni a társadalomtól; nem — óh, nem! — a hivatásos koldúsok, hiszen ezek jóllélatott, iszákos arisztokratái a szegénységnek; hanem a megbúvó, kopottan is kefélt és tisztos, halkszavú és vízfejű szegénykéék (az egyházak jövőendő angyalkái): eljönnek ezek a silányabb, másodrendű szegénykéék, csoportokba verődnek és szerény kézzel, nagy kalapemelgetéssel átveszik a romlott szívek romlott ajándékát.

Szombat reggelenként munkába siető keseredett kedvű munkások, akik únják már az egészszheti hajszát és pihenni szeretnének, beleütődnek a terjengő, alázatos csoportokba, akik a vasárnapi húsockáért mennek, halvány ajkaikkal imákat mormolva, az áldott, jószívű tőkés ajándékáért.

Laták István.

SZEMLE

(A „Prager Presse“ budapesti tudósítójának alapos szakismerettel megírt cikkéből közöljük az alábbi részletet, mely a magyar agrárviszonyokra vet ki-méletlenül fényt.)

A magyar lakosság 60 százaléka él a földből. Az ország agrár- és iparállammá válik, de bár az iparosodási tempó már tíz éven keresztül tart, még generációk fognak váltakozni, míg az ipari szektor egyensúlyba kerül az agrárszektórral. Az agrárszektoron belül hat-

nak a nagybirtok, a középbirtok és a törpebirtok között fentálló ellentétek. Ezek az ellentétek a magyar állam valódi motorja, a szociális feszültségek a belpolitikai intézkedések és a külpolitikai koncepció végső oka és indítékai. A 16,162.589 katasztrális holdat kitevő összfelületből (egy katasztrális hold — 0,575 hektár) ezidőszerint 5,799.40 hold, vagyis 35.9 százalék esik ezer holdnál nagyobb birtokra, 2,685.805 hold, vagyis 16.6 százalék a 100-tól 1.000 holdig terjedő birtokra és 7,677.010 hold, vagyis 47.5 százalék a száz holdnál kisebb birtokra. A holdak számának jelentősége mindjárt világos lesz, amint hozzá hasonlítjuk a földmives lakosság arányszámait. Kezdjük a nagybirtokkal, melyhez az ezer holdnál nagyobb birtokokat számíthatjuk. A római katolikus egyház tulajdonában 1.1 millió hold, az állam és a községek birtokában 750.000 hold van, úgyhogy a magánbirtokra mintegy 3.9 millió hold marad. Ezen 3.9 millió holdon, mely az egész ország területének mintegy 20 százalékát teszi ki, 1.200 család osztozkodik. Csak 68 hitbizománytulajdonosnak 820.000 hold van tulajdonában, úgyhogy sematikusan számítva 12.000 hold esik egy családra. Valójában azonban a hitbizománytulajdonban is nagy különbségek vannak. Léteznek 100.000 holdas hitbizományok, tehát egész megyék; 1.200 nagybirtokos családdal szemben 1.2 millió család van, amelynek tulajdonában 0-100 hold van. Tehát egy nagybirtokos családra 1.000 szegény parasztcsalád esik (meg kell jegyeznünk, hogy az 50—100 holdig terjedő birtok még nem számítható egészen a szegény parasztság közé, ezek a legrosszabb esetben is csak aranyparaszatok.) A kép még élesebb lesz, ha a mezőgazdasági üzemeket 0—3 hold és 3—100 hold csoportra osztjuk. Az 1.2 millió parasztgazda közül csak 400.000-nek 3—100 holdja, miközben a tulnyomó részüknek csak 3—25 holdja van. A többi 800.000 törpegazda

csak 0—3 holdon gazdálkodik és itt is a túlnyomó többség nem másfél-től 3 holdig terjedő birtok felett rendelkezik, hanem csak 0—1 és fél holddal bír. Ezen a fokon a törpeparaszti tulajdonképpen már a mezőgazdasági proletáriátus soraiba mennek át. Másfél hold földből egész családot eltartani még a legnyomorúságosabban sem lehet. Ezért a törpegazdák nagy része, mint mezőgazdasági munkás a nagybirtokokon keres megélhetést. A kép teljessé csak akkor lesz, ha felsorolunk még 500.000 nincstelen földmunkást, akik alkalmi foglalkozást találnak a nagy birtokon, vagy jobb helyzetben levő rokonaiktól kapnak támogatást. A föld esztelen megosztásának következménye a lakosság esztelen települése az országban. Egy 30.000 holdas járásban például 40.000 ember lakik, míg egy másik 35.000 holdat felölelő járásban csak 2.500 lakós. Ezen jelenség magyarázata abban van, hogy az első esetben egy kisparaszti járásról van szó, a másik esetben hitbizományról.

Gereblyés László: A textilipar dolgozó. (A „Válasz” kiadása). A szerző rövid tanulmányában pontos helyzetjelentést ad a magyar dolgozók egyik legnehezebb frontjáról: a textiliparról. Tanulmányához az adatokat nem könyvekből merítette, hanem saját, munkaközben szerzett tapasztalataiból és így könyve a valóság erejével hat. Mozaik-szerűen összeállított képekben mutatja be a legujabb magyar iparágat, amelyben éppen új volta és sajátos jellege miatt sokkal erősebb a munkásság kizsákmányolása, mint a többi iparágban. A gyártás természeténél fogva a munkás itt csak gépezet, nincs szüksége szakképzettségre és ennek következtében a munkásság zöme nő, vagy fiatalkorú, vagy ami szintén gyakori eset: gyermek. Különösen nagy a női munkások száma. Az 55.000 főnyi textilipari munkásságunk körülbelül 80%-a nő. Az órabér mi-

minimális 12—30 fillérig terjed és még ezt a csekély összeget is különböző levonásokkal csökkentik. A képet kiegészíti a bedó általános alkalmazása. Ez a leplezett bércsökkentés az egészség rovására is megy, mert a munkás, ha nem akarja elveszteni a helyét, kénytelen teljesíteni az előírt normát, ami a hajszás munka miatt, csakhamar beteggé teszi. Az egészségtelen munkaviszonyok méltó kiegészítői az éhbérnek, különösen a festő és szárító-műhelyekben. Mindennapos az anilin-mérgezés, bőrbajok, tuberkulózis. Munkásvédelemnek se mire, se hamva. Akit pedig a gyár megkímél, annak az egészségét a mostoha lakásviszonyok ássák alá.

A nyomorúságos munkaviszonyok miatt támadt elkeseredést a gyárvezetők besúgók és hajcsárok tömegével, valamint a szervezkedés hatósági segédlettel való megnehezítésével igyekeznek elnyomni. az elnyomásra a munkásság egyre gyakoribb és nagyobb mérvű sztrájkokkal felel, mert a társadalmi és gazdasági terhek következtében a sztrájk maradt az önvédelem egyedüli módja. Ez az érem egyik oldala, a másik oldalán pedig az igazgatók mamutfizetése, a részvényesek emelkedő osztaléka és az évről évre nagyobbodó nyereség. Biztató jel ez a tanulmány és a többi szociográfiai munkákkal együtt, mint pl. a „Puszták népe”, a „Tardi helyzet”, vagy a „Viharsarok” jelentősen járul hozzá egy új magyar szociális lelkiismeret és haladószellemű állásfoglalás kialakulásához. Ezt a gondolatot maga a szerző is kifejti a munkatáborokban, állami felügyelet alatt „dolgozó” diákokhoz intézett felhívásában: „Jöjjetek velem a magyar életnek ezekre a tájaira is „szociográfus” diákok! Rendeztetek a falukutatás példájára gyárkutatót, sőt házkutatást, rajzolókat meg a városi szegénység lázgörbéit is és ne sajnáljátok se az időt, se a fáradságot a valóság megismerésére . . .”

A szlovenszkói magyar színház kérdéséhez nagyon sok szempontból lehet hozzászólni. Igen fontos a színház-szervezés a színészet, az utánpótlás, de elsőrangú a műsorkérdés is. Műsor tekintetében színházaink Budapesthez igazodnak. Bármilyen értéktelen, silány fércmunka kerül a pesti színpadokra, rövid időn belül válogatás nélkül, viszontlátjuk színpadainkon. Ezzel korántsem általánosságban akarjuk lebecsülni a pesti színpadot, hiszen kaptunk onnan értékeket is, még az utolsó két-három esztendőben is, a mi színházainknak azonban nem szabad csak a pesti műsorból táplálkozni. Nagy a különbség Budapest és Szlovenszko érdeklődési világa között s ez a különbség főleg az újnemzedék világában éleződik ki. A mi igényeinket nem elégíti ki csak a szerelmi heppiendek fikcióvilága s a mi társadalmi elgondolásaink se kristályosodnak a méltóságos mamák trafik-engedélyvel kapcsolatos óhajai köré. Nekünk egyébként is kell az életből, a mi napjaink tükrét, a magunk kérdéseinek felvetését akarjuk hallani. Ha pedig ezt nem kaphatjuk meg Pestről, tegyünk úgy, mint a rádióval és kapcsoljunk át más városra. Fordítsasson a szlovenszko magyar színház darabokat a maga számára. Olyanokat is, amiket a mai Pest esetleg nem bír el. Elég nagy a világ színpadi irodalma, van darab elég, csak keresni kell.

A tények hamisítása vagy legalább is tévedés volna állítani, hogy közönségünknek a mai műsor megfelel. Az értékes, prózai munka még mindig az érdeklődés középpontjába kerül. Ilyenkor nem reklám, hanem az irodalom és a művészet szeretete vonzza a közönséget a színházba. Kétségtelenül: a színház üzleti vállalkozás. A színingazgatókban azonban a művésznek el kell jutnia az előbbi tény felismeréséig.

Helyesen megválasztott műsornak természetesen megfelelő köntösben kell jelentkeznie. Bármennyit beszélnek az

európai színházkultúra hanyatlásáról, új stílusú színjátszás és rendezés — különösen nálunk — még mindig lehetséges. A haladás szelleme, a folyton táguló láthatár itt is kifejezésre kell, hogy jusson ne csak a drámai anyag, hanem az életté sűrűsítés külső és belső formái is újuljanak meg. Művészi anyagra van itt szükség, mert elmaradtunk, sőt visszacsúgyedtünk...

A színházkérdésnek természetesen igen lényeges, talán leglényegesebb része: a közönség kérdése. A közönség kétségtelenül csak akkor megy színházba, ha olyan előadást kap, amely megnyeri tetszését, vagy amelyről sejti, hogy érdekelheti. Viszont ennyi csupán nem elég, sőt vajmi kevés. A dolognak van egy másik oldala is: A közönség szervezetlen Szlovenszkon, nincs egyetlen egy olyan alakulat, testület, mely a közönséget összefogná a színház érdekében. Van ugyan színpártoló egyesület Szlovenszkon, de ez csupán egyletesdi, kishitű emberek összejövetele, különös, a szlovenszkói viszonyokra jellemző társadalmi megmozdulás, melynél csak egyéni vagy pártérdekek érvényesülnek és csak messziről a színház érdekei. Mindez azonban már az óhajok, a szervezés, a kezdeményezés kérdése s mi ebben a pillanatban bár követeléseket szögeztünk le, e követelésekkel valójában röpke fényt vetettünk színházaink függönyei mögé.

Juhász Árpád.

(A szlovenszkói magyar színház kérdéseiről elmondottak súlyosan, fokozottabban vonatkoznak a vojvodinai magyar színi viszonyokra.)

Rajtunk kívül álló okokból nem közölhetjük a következő írásokat: Dr. Halmi: Népszövetség és világpolitika; — Laták István verse; — Thalheimer—Tamás: A modern világnézet (második közlemény).
